

Het Zondagochtend Concert

5 mei 2024 - Grote Zaal - 11.00 uur

Het Zondagochtend Concert 30 jaar!

Württembergisches Kammerorchester Heilbronn
Vladimir Kulenovic, dirigent
Felix Klieser, hoorn

Wolfgang Amadeus Mozart
1756-1791

Hoornconcert nr. 1 in D, KV 412
Allegro
Rondo: Allegro

Richard Strauss
1864-1949

Hoornconcert nr. 1 in Es, op. 11
Allegro
Andante
Rondo: Allegro

Joseph Haydn
1732-1809

Symfonie nr. 104 in D 'Londense'
Adagio - Allegro
Andante
Menuetto: Allegro & Trio
Finale: Spirituoso

Steun ons

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later.
concertgebouw.nl/steun-ons

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open. U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concertregistraties en nog veel meer.

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

12 mei - Kleine Zaal

Maxwell Quartet speelt Mendelssohn en Haydn

19 mei - Grote Zaal

Rimski-Korsakovs *Sheherazade* en Noa Wildschut speelt Tsjajkovski

26 mei - Grote Zaal

Alena Baeva speelt Mendelssohns *Vioolconcert*

1 sep - Grote Zaal

Tsjajkovski's *Symfonie nr. 4* en Anna Fedorova speelt Ravel

Bestel nu voor het nieuwe seizoen!

De verkoop is gestart voor Het Zondagochtend Concert 2024-2025.

concertgebouw.nl/zondag

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! #concertgebouw

Het Zondagochtend Concert wordt
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

De Servische dirigent Vladimir Kulenovic vestigde zich tien jaar geleden in Chicago, waar hij als chef-dirigent van de Lake Forest Symphony een frisse wind door het orkestleven liet waaien. De *Chicago Tribune* riep hem daarom in 2015 uit tot 'Chicagoan of the Year in Classical Music'. Felix Klieser wordt beschouwd als een van de beste hoornisten ter wereld. Omdat hij geboren is zonder armen bedient hij de ventielen met zijn linkervoet. Dat staat zeer virtuoos en kleurrijk spel geenszins in de weg, zo bewijst Klieser in de hoornconcerten van Strauss en Mozart.

Van jachtinstrument tot orkestfavoriet

Tot aan het begin van de achttiende eeuw was de hoorn een instrument dat vooral met de jacht geassocieerd werd. Pas met de hoornconcerten van Vivaldi en de *Brandenburgse concerten* van Bach ontstond een levendige traditie van hoorns in het orkest. Sindsdien heeft het instrument allerlei ontwikkelingen doorgemaakt. Daarvan is de toevoeging van ventielen, aan het begin van de negentiende eeuw, verreweg de belangrijkste. Hierdoor is het instrument wendbaarder en veelzijdiger geworden. Maar de invloed van die ventielen moet ook weer niet overdreven worden, vindt Felix Klieser. 'De vingerzettingen zijn

helemaal niet zo belangrijk bij de hoorn. Het ziet er belangrijk uit, maar je kan heel veel spelen zonder de ventielen te gebruiken. Het is geen viool of piano waarbij je vingers heel belangrijk zijn. Het beheersen van de lipspanning en de luchtstroom is de kern. Het gebruik van de ventielen is niet zo moeilijk, zou ik zeggen.' Desondanks is de 'vingervlugheid' van Kliesers tenen zeer indrukwekkend.

Mysterieus hoornconcert

Wolfgang Amadeus Mozart componeerde zijn hoornconcerten voor Ignaz Leutgeb, een ongeëvenaarde hoornvirtuoos. De twee waren daarnaast goed bevriend. Daarom schreef Mozart grappige teksten voor Leutgeb boven de noten in de partituur, zoals: 'Harder blazen!'; 'O nee! O nee! Niet weer!'; en 'O, een blatend schaap!' Het *Eerste hoornconcert in D*, KV 412 is gehuld in mysteriën. Zo is het zijn enige hoornconcert in D-groot (de rest staat in Es-groot) en bestaat het uit slechts twee delen in plaats van de gebruikelijke drie. Dat is deels verklaarbaar doordat uit onderzoek naar de papiersoorten waarop Mozart componeerde, is gebleken dat het niet het eerste hoornconcert is dat hij schreef, maar juist het laatste. Het *Eerste hoornconcert* is eigenlijk het *Vierde*, en is

ontstaan in het jaar van Mozarts dood. Dat een middendeel ontbreekt is daarom niet zo gek: het stuk was waarschijnlijk nog niet af toen Mozart stierf.

Hoorngrapje

Richard Strauss schreef boven de partituur van zijn *Eerste hoornconcert in Es*, op. 11 dat het gecomponeerd is voor de natuurhoorn. 'Waldhornkonzert', noemde hij het. Maar dat móét wel een grapje zijn. Want hoewel het technisch gezien mogelijk is het stuk te spelen op een natuurhoorn, is het stuk daar eigenlijk volstrekt ongeschikt voor. Strauss' vader, een van de beste hoornisten van zijn tijd en Richards belangrijkste compositieleraar, gaf over het algemeen de voorkeur aan de natuurhoorn boven de modernere ventielhoorn. Maar voor dit concert zal hij toch echt de ventielvariant ter hand genomen hebben. De jonge Richard wist wat hij deed, toen hij zijn *Eerste hoornconcert* componeerde, ook al was hij slechts achttien jaar oud. Met een *Violconcert* en een *Cellosonate* had hij zich al bewezen als componist van romantisch signatuur met vernieuwende elementen. In dit triomfantelijke *Eerste hoornconcert* horen we al een voorproefje van Strauss' latere, wat minder traditionele en vaak

zwaardere muziek. Maar opgewekte uitbundigheid overheerst in dit heerlijke werk.

Laatste symfonie

Dat Joseph Haydn's *Symfonie nr. 104 in D* de bijnaam 'de Londense' kreeg, was enerzijds logisch – het was de laatste symfonie die Haydn schreef voor twee zeer succesvolle verblijven in de Engelse hoofdstad – en tegelijk wat arbitrair: hij schreef nog elf symfonieën voor Londen. Zakelijk en muzikaal waren Haydn's twee Londense 'residency's' die in totaal vier jaar duurden zeer geslaagd. Of Haydn wist dat hij zich na deze symfonie in Wenen zou toeleggen op religieus werk en dat dit de kroon op zijn symfonische oeuvre zou worden, is onbekend. De statige opening en het uitbundige slot doen vermoeden van wel: dit afscheid van Londen was tegelijkertijd zijn afscheid van de symfonie. In elk geval legde Haydn er alles in wat hij te bieden had: zwierige lichtheid tegenover donker drama, elegante dansen, pakkende volksmuziek en een turbulente finale. Dat alles gegoten in een klassieke, symmetrische vorm en gelardeerd met prachtige melodieën en onverwachte wendingen. Hier was Haydn in absolute topvorm.

Alexander Klapwijk